

Spredte Træk fra Varde-Egnen

i Krigsaarene 1848—49—50.

Ved Lærer H. P. H. Nourup i Alslev.

AF det nulevende Slægtled er det kun et Faatal, der kan huske noget synderligt fra Treaarskrigen, og det tynder ud i Rækkerne af dem, der havde naaet Skelsalder i 1864. Derfor er den Forstyrrelse, Forvirring og Usikkerhed, som en Krig forarsager, ogsaa ganske ukendt for den største Del af Befolkningen nu om Dage.

Ved Oprørets Udbrud fik Folk noget andet at tænke paa og tale om end Smaaligheder, Processer, Bysladder og alskens Pjank. En Tid fuld af Alvor brød frem, og der blev Brug for Mænd med sund Dømmekraft og raadsnar Handling.

Store Krav stilledes paa mange Omraader til Befolkningen, og disse Krav gjaldt det om at afbalancere efter Egnens Forhold og Ydeevne. Sognefogderne og de daværende Sogneforstanderskaber kom især til at trække Lættet. For nogle blev Lættet for tungt, og adskillige Sognefogder skyndte sig med at indgive Afskedsbegæring.

Den første Forvirring opstod ved Efterretningen om Slavernes Frigivelse i Rendsborg. Denne „Slavekrig“ fik dog snart Ende, og selv om den afstedkom en Del Forskrækkelse, havde den dog sin Betydning, idet den ruskede Folk op af deres vante Slendrian og

gav det første Stød til Rejsningen af den Folkestemning, der i saa høj Grad prægede disse minderige Aar. Næsten i hvert Sogn gjorde Folk sig rede til at tage imod Slaverne, dels ved Vaabenøvelser og Udrustning til at møde Fjenden, dels ved at istandsætte de gamle Bavne, der blev forsynede med Tjæretønder og andet Brændsel. Selv om en Flok kom af Sted, naaede de ikke ret langt, inden de fik Underretning om Slaverygtets Uholdbarhed. Fra Bryndum drog saaledes 28 Mand af Sted; men de naaede kun til Skads. I Alslev fik de den fornødne Underretning, inden de kom udenfor Sognet¹.

Efter Slaget ved Slesvig d. 23. April 1848 kom først for Alvor den egentlige Krigstilstand, idet tyske Krigsfolk med General Wrangel i Spidsen oversvømmede det meste af Jylland og paalagde Befolkningen en Brandskat paa 8 Millioner Kr. Ikke uden Grund frygtede man for, at Lov og Ret vilde blive traadt under Fødder, og derfor sørgede man for at skjule sine Værdisager saaledes, at Fjenderne ikke skulde faa Fingre i dem. Først og fremmest gjaldt det rede Penge og Sølvtoj, som i Regelen blev nedgravet paa Steder, hvor intet Menneske kunde ane, at der fandtes Værdisager. Somme Steder løsnede man saaledes en eller anden Sten i Staldens Brolægning, og under den blev Sagerne nedlagt, hvorpaa Stenen omhyggelig igen blev anbragt paa sin Plads. Andre nedgravede det under et Træ i Haven, i en Høj eller endog ude paa den flade Mark. Der siges, at enkelte ikke formaaede at finde de skjulte Genstande igen, som derfor maa ligge, til en heldig Finder engang drager det hele frem for Dagens Lys. Spisevarer, især Kød og Flæsk

¹ Se nærv. Bd. Side 372 f.

og Brødkorn, maatte gemmes. Laden brugtes især som Gemmested for Kød og Flæsk, der enten blev dækket til med Hø eller Halm eller endog i Ballier og Kar nedsat i Jorden og skjult under Halmknipper. Niels Pedersen i Bryndum førte 6 Td. Rug ned i et af Græstørv opført Kreaturhus i Mosen, og her til-dækkede han Sækkene med Græstørv. Anders Lunds Enke i Vibeke, Alslev Sogn, nedgravede nogle Specier i Kostalden, og en Del Rug, der laa paa Loftet, blev gemt over Bagerovnen, hvorpaa nogle Bræder blev dækkede over, saa Stedet kom til at se meget uskyldigt ud. Senere viste det sig, at slig Forsigtighed godt kunde gøres behov.

Allerede den 28. Marts 1848 udstedte Kong Frederik den 7. følgende Opraab til det danske Folk:

„Trofaste danske Mænd!

I denne Farens Stund har det dybt rørt mit Hjærte, at I glemmer eder selv og kun erindrer eders Konge og eders Fædreland.

Alle Vegne fra indstrømmer Udtryk af urokkelig Hengivenhed og Tilbud om de største Opofrelser. Det er mit Hjertes Trang og min kongelige Pligt at lade et Svar udgaa til mit Folk.

Danner, saa vidt det staa til eder, ved egne Midler frivillige, bevæbnede Korps, der slutte sig til min Hær under den militære Kommando.

Mange har gjort et saadant Tilbud, efterfølger deres Exempel!

Eders Iver for at uddanne eder til Fædrelandets Forsvarere skal jeg imødekomme ved saa snart som muligt at sende eder kyndige Befalingsmænd. Stiller eder alle som een under mit, under Fædrelandets

Banner. Alles Iver styrke alles Sammenhold, og — om Gud vil — skal Lovligheden besejre Oprøret og føre Fædrelandet til Fred, Frihed og Ære!

Christiansborg Slot, 28. Marts 1848.

Frederik R.

A. W. Moltke.

De første Krav, der stilledes, kom derfor ikke fra Fjenden, men fra Øvrigheden. Der kom Opfordring til Sognene om at stille Fodfolk — 1 Mand af hver 40 Td. Hartkorn — til nørrejydske Reservekorps, og derefter kom der Opfordring fra Amtet om at stille en Rytter. I Alslev blev disse to Krav behandlet i Sogneforstanderskabet, og der blev sammenkaldt til Sognemøde i Alslev Skole, hvorefter Forstanderskabets Formand, Pastor Jørgensen, afsendte følgende ret talende Skrivelse til Amtet:

„Amtets Opfordring til Sognene i Skrivelse af 7. d. M. har jeg bekendtgjort i Sognene og forhandlet med Forstanderskabet. Allerede tidligere var der til Beboerne sket Opfordring fra Herredsfogeden om at stille Fodfolk — 1 Mand af hver 40 Td. Hartkorn — til nørrejydske Reservekorps, og i den Anledning havde Forstanderskabet haft Beboerne samlede og opmuntrede dem til at yde Hjælpen. Resultatet blev, at de sammenskøde en Pengesum, som de ønskede indsendt, dog samtykkede de og i, at Forstsk. maatte gøre andet Brug deraf, naar samme var med Øjemedet overensstemmende. Summen beløb sig i Alslev Sogn til omtrent 100 Rigsdaler, Hostrup Sogn næppe til 40 Rdl. Med disse Midler i Hænde stod det ikke i Forstanderskabets Magt at efterkomme Her-

redsfogedens Opfordring, da de enkelte her i Sognene, som erklærede sig villige til at indtræde i ovennævnte Korps, forlangte derfor i Løn af Sognene foruden den af Kongen dem tilstaaede Lønning — fra 12 til 16 Rdl. maanedlig. Vi var derfor betænkte paa at ville indsende Pengene kontant, da Amtets Opfordring i Lørdags kom os i Hænde. Skønt denne vel heller ikke lader sig iværksætte med de forhaandenværende Midler, saa kræver den dog et langt mindre Tilskud, og Forstanderskabet finder det derfor rimeligere, at vi til dens Udførelse kunde vinde Beboernes Samtykke. Men forinden vi derfor bestræbe os, udbede vi os Amtets Formening, om ikke den kontante Indbetaling kan antages at være Fædrelandet et lige saa nyttigt og Kongen et lige saa kært Offer som Udredelsen af en Rytter. Kan dette antages at være Tilfældet, vil vi gøre os al Umage for at tilvejebringe noget større Summer; men begge Dele, baade Penge og Folk, lader sig næppe sætte igennem i disse fattige Sogne, kunne vel heller ikke med Billighed fordres.“

I Øster Horne Herred bestræbte man sig for at efterkomme det kongelige Opraab og vedtog at sende frivillige til Grænsen, og i Janderup Sogn gav Opraabet Anledning til Udstedelsen af følgende:

Forslag

i Anledning af det i Øster Herred vedtagne om at sende frivillige til Grænsen.

For at opmuntre til at følge det kongelige Opraab har Sognet bestemt:

1.

At der skal sikres enhver ugift Mand en Lønning af 4 Rdl. (8 Kr.) maanedlig, og i det Tilfælde, han kommer i Fægtning, skal han have det dobbelte, dog under den Betingelse, at han opfører sig som ordentlige og ærekære Krigsfolk egner og anstaar, og hvilken Lønning Sognet ganske udreder, hvis Regeringen intet giver, men dersom denne giver noget, men ikke det fulde, da det, som mangler deri, altsaa, dersom Regeringen udreder den heromhandlede fulde Lønning, falder Understøttelsen bort for Sognets Vedkommende.

2.

At enhver, som bliver saaret i Felten, vil Sognet have hjem og bekoste Helbredelsen og Plejen for ham, og forsaa vidt som han ikke bliver fuldkommen rørig, vil han af Sognet som en Ret erholde sin Understøttelse, saa længe han lever.

3.

Ifald den frivillige er en Husmand, skal Sognet, saa længe han ligger i Felten, hvor han ejer Hus og Jord, overtage hans Huses Bedrift, betale Skatterne, og hvis han falder i Kampen, tilstaa hans Familie en aarlig Pension, afpasset efter dens Størrelse og Trang, og foruden dette skal Husmanden for den Tid, han ligger i Felten, nyde en Lønning af 2 Rdl. (4 Kr.) maanedlig og det dobbelte, hvis han kommer i Fægtning.

4.

Skal Sognet bekoste enhver af de frivillige komplet Udrustning, ligesom at det skal forsyne dem med en Rejseskillling.

5.

Vil der udgaa Forslag til Øvrigheden om at op-

fordre alle omkringliggende Sogne til at være forsynede med Proviant saaledes, at det paa første Anfordring kan ved extra Befordring besørgeres til Grænsen, hvor Lejren findes, og haves i Beredskab til de frivillige, som maatte komme Nord fra hertil.

Janderup, d. 2. April 1848.

J. A. Wandborg.

Knud Christian Hansen.

Under 29. Maj udstedte Justitsministeriet et Cirkulære angaaende Forsørgelsen af fraværende Krigeres Familier. I Alslev fandt man, at det var en Pligt, som man ikke kunde skyde fra sig; men man frygtede rigtignok for at faa nye Fattigbyrder. Forstanderskabet skrev derfor til Herredsfogden om at faa den Regel fastslaaet, at Familiers Ophold i Kommuner, hvor de ikke hører hjemme, betragtes som hvilende, saa længe den ekstraordinære Understøttelse vedvarer. Ligeledes blev det paalagt Sognene at drage Omsorg for, at de Ejendomme blev behørig drevne, hvis Ejere var indkaldte til Krigstjeneste.

Alslev og Hostrup maatte ifølge Anordn. af 22. Juni levere tvende Heste til Krigsbrug, og desuden maatte Alslev sammen med Guldager yderligere stille en Hest, og om denne Hest, der købtes af Peder Jørgensen i Alslev, blev der meget Skriveri, thi Hesten blev kasseret af Mønstringskommissionen, og adskillige Omkostninger paaløb. En af disse Skrivelser skal her medtages, da den er ret oplysende:

Til Guldager Forstanderskab!

„Guldager Sogns Anpart i Bekostningerne ved den til Krigsbrug efter Forordn. af 22. Juni f. A. af Guldager og Alslev Sogne i Forening stillede

Hest, som efter nedenstaaende Opgørelse andrager 23 Rdl. 41 Sk., anmodes Forstsk. om at foranstalte indbetalt til undertegnede med det allerførste, da vedkommende her i Sognet gør Fordring paa deres Tilgodehavende i saa Henseende.

Hestens Indkøbspris 85 Rdl. Hamb.

Cour. = 136 Rdl. R. M.
= (272 Kr.)

Til P. Jørgensen, Alslev, for at tage

den i Mødet d. 4. Juni f. A. ham

afkøbte Hoppe tilbage 10 Rdl. = 16 " "

Transportomkostninger paa den le-

verede Hest, betalte efter Regning

fra Amtet paa Amtsstuen i Varde 4 72 Sk.

Omkostninger ved den kasserede

Hoppes Transport til Vorbasse

Marked 1 58 "

158 Rdl. 34 Sk.

Heraf ventes refunderet Taxations-

summen = 115 00 "

43 Rdl. 34 Sk.

Alslev Sogns Hartkorn 180 Td. 1 Skp. 0 Fdk. $2\frac{1}{4}$ Alb.

Guldagers Anpart ... 211 " 6 " 2 " $2\frac{1}{4}$ "

Alslev 19 Rdl. 90 Sk. Guldager 23 Rdl. 41 Sk.

Alslev Sogneforstanderskab, 22. Jan. 1849.

Jørgensen."

Senere kom et lille Efterspil, idet Sælgeren forlangte Renter, da Købesummen for Hoppen først blev erlagt 1. Oktbr. 1849. Renten androg 6 Rdl. 15 Sk.

I Kolding havde General Wrangel Hovedkvarter, og her skulde de forskellige Levnedsmidler leveres. Hele Kobler af levende Kvæg blev trukken til Kolding. Heldigvis fordredes der ikke Fedekvæg; thi det var der paa den Aarstid ikke meget af. Naar Kreaturerne blot var i nogenlunde Stand, slap de gennem Kontrollen, og med Vægten tog Vejeren det heller ikke saa nøje, naar han inden Vejningen fik en Skilling stukken i Haanden. Bakken Lauridsen fra Kraunsø var en dreven Trækker, han havde det altid til Vens med Vejeren, hvorfor han ogsaa undertiden kunde tillade sig at sætte sin Kæp paa Vægten, naar det kneb.

Der blev udskrevet Smør, Kød, Flæsk, Hø og Halm, men her gjorde forskellige Opfattelser sig gældende, thi hvad forstodes ved Kød? var det levende Vægt eller Netto? I Alslev var man af den Mening, at det maatte være levende Vægt. Derfor mente man at kunne afkorte Halvdelen, naar man ikke leverede levende Kreaturer.

²⁰/₆ 49 er der fra Alslev leveret 245 \mathcal{M} Smør, 586¹/₂ \mathcal{M} Hø, 586¹/₂ \mathcal{M} Halm og 1096 \mathcal{M} Kød er betalt med 69 Rdl. Courant (= 220 Kr. 80 Øre), og ²/₇ 49 er leveret et Kreatur til en Vægt af 780 \mathcal{M} .

Der er dog leveret meget mere fra Alslev, men det har ikke været muligt at faa Oplysninger derom. I en Protokol fra Alslev Sogneforstanderskab findes der følgende Linier:

„1849, August 10. Til Herredskontoret indsendt Fortegnelse over de af Alslev og Hostrup Sogne til Fjenden præsterede Leverancer i Aaret 1849.

1849, Oktbr. 17. Til Herredskontoret en Skrivelse paa de Præstationer, Alslev Sogn har ydet i Forum og Endrup Mølle.“

Der er nok ingen Tvivl om, at de største Krav stillede i 1848 af Wrangel, saa det har været en ret trykkende Byrde for Befolkningen. Fra hvert Sogn var der en eller flere Vogne i Kolding for at køre i Ægt. Fra Bryndum kørte Andreas i Bryndum (en Sønderjyde, der kunde lidt Tysk) og Chr. Thim i Forum. Ved denne Ægtkørsel kunde der nok tjenes Penge paa forskellig Vis; thi Havren til Hestene kom Kuskene i Regelen lidt nemt til, noget fik de vel ogsaa foræret. Thim var blandt dem, der tjente gode Penge, hvorfor han ogsaa ønskede, at vi snart maatte faa Krig igen, hvilket forargede hans Byfolk, der alle betragtede Krig som en Ulykke.

Saa snart der kom Ordre til en Levering, holdtes der Møde i Alslev Skole. De to første Udskrivninger modtoges uden synderlig Protest; men værre blev det ved den tredie. Navnlig var Bolsmand Gregers Madsen meget ivrig og foreslog ikke at levere mere, da man blev ganske ruineret — og der var adskillige af samme Mening. En besindig Mand mente dog, at det just ikke var saa slemt endnu, da det hele dog ikke var saa slemt som at miste et Kreatur, og det havde de fleste dog prøvet og ogsaa taalt. Der var dog mest Stemning for at levere, og denne Stemning blev særlig støttet af Pastor Jørgensen, Propr. Thomsen, Visselbjerg, og Chr. Lund, Vibeke. Protestmændene betalte og leverede dog deres Part efter en Del Mukken.

I Bryndum Sogn gik det ogsaa ret glat med første

og i Grunden ogsaa med anden Udskrivning; men da Ordren kom tredie Gang, protesterede en Del med Forummændene Laust Hansen, Mads Lykke og Niels J. Gregersen i Spidsen. De gjorde Regning paa, at 10 Vogne ikke kunde køre de udskrevne Varer til Kolding, og da adskillige ikke kunde levere, hvad der denne Gang krævedes, saa syntes de andre, at det blev for meget for dem — og saa blev Bryndum Sogn enig om at nægte. Under Forhandlingen blev det vel af nogle gjort gældende, at hvis de nægtede, saa fik de nok Indkvartering; men de fleste holdt paa, at der ikke var noget at risikere. De leverede Fødevarer blev senere godtgjort Bryndum Sogn med 4000 Kr.

Det lader til, at man i Bryndum har haabet paa Beskyttelse, i det mindste ventede de forgæves efter en Trop af Vagtmester Kloppenborgs Dragoner. Men da det trak ud, kørte Sognefogden Niels Pedersen en Nat fra Bryndum til Skjern for at raadføre sig med Kloppenborg. Denne tilraadede imidlertid at levere Naturalierne, men ikke for meget ad Gangen.

Følgen af Nægtelsen kom ret snart, nemlig 25 Ryttere — mest Kurhesser — nærmest for at faa Ægtvogne af Sted; men de efterfulgtes snart af en Eskadron paa 120 Mand, der hovedsagelig blev indkvarteret i Forum. Gamle Rasmus i Bryndum, der endnu lever, gik den Dag som en stovt Ungersvend og slog Græs nede i Mosen. Pludselig ser han fire Tyskere i fuld Fart mod Mosen. De befalede ham at trække 3 Kreaturer over til Præstegaarden, hvor de samlede sammen fra Bryndum Sogn.

Oppe i Bryndum By kunde nær have sket en Ulykke, da Kurhesserne red ind i Byen; thi Byens Smed, Hans Sørensen, var til Sinds at skyde Tyskerne

ned, da de kom langs med et Dige lige mod Smedien. Han var en fortrinlig Skytte og i Besiddelse af to Geværer. Men i sidste Øjeblik fik hans Kone, Maren Spangsberg (født i Strandby Kro), ham til at afstaa fra sit Forsæt til stor Glæde for Byens Folk. Senere takkede han sin Kone, fordi hun i Grunden havde reddet hans Liv.

I Forum stod Humøret lavt, og Kvinderne var bange som Harer, da de første Ryttere viste sig. En Pige vidste ikke, hvor hun skulde gøre af sig selv, saa fo'r hun ud af Byen til en Gaard ude paa Marken, hvor hun skjulte sig i Faarestien, da hun ikke troede, at Fjenderne kom saa langt udenfor Byen. Lidt efter hører hun Hestetrampen udenfor, og inden hun endnu kom saa vidt, at hun fik taget Beslutning om, hvad hun nu skulde gøre, rev en Dragon Døren op og førte Hesten ind i Faarestien.

Somme Steder var Dørene for lave, men Hestene skulde i Hus, og Tyskerne vidste Raad, idet de uden videre slog Muren ned, og for at faa passende Staldplads brød de Skillevæggene ned; man saa endog, at de rev Taget af Husene og brugte det til Strøelse.

Da alt dette gik for sig i Bryndum Sogn, kom Chr. Lund fra Vibeke kørende til Forum. Han havde solgt 10 Tdr. Havre til en Mand fra Gredsted og skulde levere dem i Ølufvad Kro. Han kørte saa med dem; men da der gik Rygter om, at Tyskerne var komne her ud ad, vilde han ikke risikere at køre ad Landevejen fra Varde til Ølufvad. Han kørte derfor ad Sognevejen til Forum. Inden han kom til den første Gaard, lagde han Mærke til, at Folk stod rundt omkring paa Havedigerne og spejdede. Gamle Gregers kom saa imod Chr. Lund og spurgte, hvad han kom

kørende med. „Vi har Tyskere her i Byen, et Par har været nede i Byen siden i Morges, men det er jo ikke sikkert, at de kommer her ud; Du maa dog vist helst køre ind i Gaarden“, sagde Gregers. Chr. Lund kørte saa ind i Gaarden. Havren blev baaren ind i Laden, og Hestene med Tøjet paa blev sat ind i Stalden. I det samme saa de Tyskerne komme. Alle Døre blev i en Fart skoddede, og Kvinderne begyndte at jamre og skrige, medens Gregers blev ude og tog imod dem. Fjenderne begyndte saa at undersøge Gaarden, og da de kom til Loen, spurgte de straks, hvad det var for Sække, der stod der. Gregers svarede, at det var Havre, som en Mand var paa Vej med ad — Kolding. De undersøgte Havren, og da de fandt den af et mærkeligt Udseende (det var nemlig sort Havre), erklærede de, at den kunde de ikke bruge. En Dør blev aabnet, og Fjenderne kom ind i Stuen, og her viste den vestjydske Gæstfrihed sig saa stor, at den kunde strække sig til Fjenderne; thi de blev beværtede med Smørrebrød og Snaps. Den ene, der var en Sydslesviger, talte forstaaeligt Dansk, og han sagde til Gregers's Kone Edel: „Smør kun godt, lille Mor.“ Efter at de havde gjort sig ret til Gode med Varerne fra Edels Spisekammer, gav de Ordre til, at Gaarden skulde modtage 17 Heste og lige saa mange Mand. De red saa til Langsom; men da de hørte, at den Gaard hørte til Alslev, erklærede de straks: „Saa har vi ikke noget at gøre her.“

Chr. Lund vilde nu gaa til Ølufvad for at faa Manden til selv at hente Havren; men inden han naede ned til Forum By, saa han en Del Ryttere komme fra Bryndum. Alt i Byen var i et frygteligt Virvar over Indkvarteringen, og Chr. Lund skønnede nu, at der

næppe var noget at gøre ud over at finde sig i Forholdene. Han gik saa tilbage til Gregers's Gaard, hvortil de to Dragoner igen var komne. De havde syntes saa vel om Edels Smørrebrød, at de selv vilde bo der. De trak uden videre Chr. Lunds Heste ud og satte deres egne paa Stalden. Lund kunde ikke faa sin Havre med; thi de havde meldt, at der var fundet Havre, skønt Sognefogden havde erklæret, at der ikke fandtes mere Havre i Sognet.

Chr. Lund lod Vogn og Havre blive, hvor det var, og tog saa Hestene og red langsomt hjemad. Han meldte straks det hele til Pastor Jørgensen, som sammen med Thomsen, Visselbjerg, samme Eftermiddag rejste til Forum for at forhøre, om Alslev ogsaa kunde vente Indkvartering, hvilket dog ikke skete; men derimod maatte der leveres Fourage fra Alslev til Forum. Dagen efter kørte Præstegaardsforpagteren Rask Raskesen med et Læs til Forum, og da var Chr. Lund med. Han fik sin Vogn med tilbage, men da Tykkerne vedblev at forlange Havre, enedes Forummændene om at erstatte Chr. Lund Havren og overlade den til Fjenden, der tog til Takke med den, selv om den var sort.

Indkvarteringen blev ikke af lang Varighed; thi Beboerne maatte selvfølgelig bøje sig, men de havde nu smagt, hvad der følger med en Krigstilstand, og selv om det ikke havde gaaet saa galt, som det kunde have gaaet, var Folk dog glade, da Fjenden drog Nord paa — efter Sigende agtede de sig til Nørholm. Et og andet var blevet borte, lidt Fødevarer havde de nappet, men ellers havde Folk kun at yde Husly til Rytterne med Heste. Deres Mad kogte de selv; undertiden lavede de Baal under aaben Himmel, men

Brændselet tog de selvfølgeligt, hvor de lettest kunde faa fat paa det.

Usikkerheden strakte sig ogsaa til Postbesørgelsen. Derfor maatte vigtigere Sager besørgeres privat. Naar Øvrigheden havde Ordre til Sognefogderne, afsendtes en Stafet til den nærmeste Sognefoged, der saa maatte besørge Brevskaberne videre. Sognefogderne i Alslev og Bryndum hørte til de nærmestboende ved Varde. Niels Pedersen i Bryndum lod derfor sin Søn Rasmus trave af Sted til Sognefogderne i Jerne, Skads og andre Steder, og det enten det var Nat eller Dag. Øvrigheden trængte til solide og modige Stafetter; thi det var langtfra farefrit at bringe Øvrighedens Ordre ud. Øvrigheden i Varde brugte som Stafet en ung Gaardejer i Toftnæs, Jens Jepsen (Jægum). Et lille Træk fra hans Tjeneste skal her medtages.

En Dag var han reden ud mod Syd og Øst, og da han i Mørkningen kom tilbage, var Byen besat med Fjender. Der var intet i Vejen for, at han kunde komme ind i Byen; men inden han vilde begive sig hjemad, fattede Fjenderne Mistanke og søgte at bemægtige sig ham. Jens Jægum fik imidlertid Nys herom i Tide, og kendt som han var med alle Krinkelkroge og Smuthuller fra de fire Aar, han havde tjent hos Købmand H. P. Forum og været med til det da saa gængse Smugleri, kom han ud af Byen nede ved Bleggaarden. Han havde faaet Sadelen af Hesten og Bidselet erstattet med et Tøjr, og endelig havde han formaaet en Mand til at trække Hesten. Nu gik det ud ad Pramstedvejen, og det saa ret uskyldigt ud, at to Mænd trak en Hest, der skulde

paa Græs. Da de naaede ud til Pramstedet, mente han sig fri for Fare fra Byen, og her svang han sig i Sadelen med de Ord til Hesten: „Kan du føre mig af dette her, da skal du faa Naadsens Brød hos mig.“ Og nu gik det i Galop ud over Kær og Enge, over Diger og Grøfter, indtil han naaede Færgestedet ved Janderup Kro, hvor han kom over Aaen, og nu gik det i fuld Kariere gennem Alslev Marsk ad Toftnæs til. Hesten blev øjeblikkelig ført bort. Det var ret almindeligt i de Dage, at Hestene førtes hen paa skjulte Steder og ud i Dale og Lavninger paa Heden, for at Fjenderne ikke skulde faa Fingre i dem.

Ved Aftenstid var det rygtedes i Toftnæs, at Fjenden havde besat Varde. Jens Jægums Karl blev derfor sendt af Sted ud til Ribe Landevej for at træffe Jens Jægum og advare ham. Han traf imidlertid ikke sin Husbond, da han allerede havde passeret det Sted, Han ventede en Stund ved Landevejen og gik saa hjemad. Men førend han naaede Toftnæs, blev han indhentet af to tyske Ryttere, der spurgte om Toftnæs og Jens Jægum. Karlen erklærede, at han ikke forstod, hvad de spurgte om, og da den ganske By tiligemed Jens Jægum alt var kommen til Ro, fik de intet ud af deres Søgen.

Der blev gjort stor Stads af de hjemvendte Soldater. Førend de skulde af Sted i Marts 1850, holdtes der Gilde hos Sognefogden i Bryndum, og da kundgjorde han, at der vilde blive lejet Vogne til at befordre dem, og naar de kom hjem med Sejr, vilde han gøre et Bal for dem.

Og de kom hjem med Sejr og med godt Humør, og Sognefogden indløste sit Løfte. I Begyndelsen

af 1851 skinnede Lyset ud fra Sognefogdens Storstue, og 32 Par svang sig i Dansen. 40 var med i Krigen fra Bryndum, men kun 35 vendte tilbage.

Alle vilde være med til at hædre dem, der havde vovet Liv og Blod for Fædrelandet, og som ved deres Tapperhed havde bragt Hæder over vort Land. Derfor blev der ogsaa noget senere holdt et stort Gilde i Bryndum Præstegaard, men da de hjemvendte Soldater fra V. Nebel ikke blev indbudt, blev man fornærmet i V. Nebel; thi de betragtede Præstegaarden som halvt hørende til V. Nebel. Krigerne i V. Nebel gik dog ikke Glip af Hæderen; thi de blev indbudt til et Bal paa Ølufgaard.

I Alslev Sogn blev der holdt en større Festlighed paa Visselbjerg, en Fest, som Datiden ikke havde kendt Mage til. De gamle, der endnu lever, og som var med til Festen, er fulde af Lovtaler over den, og alle er enige om, at Mage til Gilde har aldrig været holdt i Alslev Sogn, og det er tænkeligt nok; thi „Aanden fra 48“ har nok dengang virket i al sin Kraft og Højhed.

Man samledes paa Alslev Bavnehøj, hvorfra de gik Par om Par gennem 2 Æreporte til Visselbjerg, hvor 3 lange, pyntede Kaffeborde stod færdig at tage mod de velkomne Gæster. Efter Kaffebordet blev der opført et Slags Krigsskuespil, der endte med, at de øvede Krigere tog de andre til Fange og spærrede dem inde i Faarestien, hvor der saa blev sat Vagt en Stund. Sognets „Spidser“ havde, som det sig hør og bør, sat sig i Spidsen for Festen, hvortil foruden de hjemvendte Krigere med Damer kun enkelte andre var indbudte, og de skulde ved Aftenens Frembrud indvie Ballet. Denne Indvielse var nær bleven de

unge for lang, fortæller en gammel Kone, der som 14-aarig Pige var med en af Soldaterne; thi „Spidserne“ var ældre Folk, og alt skulde foregaa med den største Højtidelighed. Foruden Pastor Jørgensen, der ellers ikke dansede, men dog denne Aften vilde være med til at indvie Ballet, var Kirkesanger Fuglsig, Barkentin paa Damsmark, Verenberg, Torrupgaard, Anders Schack, Alslev Mølle, og Thomsen, Visselbjerg, de førende. Præsten syntes, det gik lidt trevent i Begyndelsen, og han gjorde alt for at sætte Humøret op, og det lykkedes ogsaa, især da han fik fat paa et Glas.

Ved Aftensbordet spiste de som ved det flotteste Bryllup, og der blev holdt Taler i lange Baner. Stemningen var høj. Den store Glæde over Krigens lykkelige Udfald maatte have ligesom et Afløb. Noget senere holdtes der Gilde hos Peder Chr. Hansen i Toftnæs for Byens hjemvendte, men dette blegnede ganske for den store Fest paa Visselbjerg.
